

міють подібність до однієї з них. Отже, глядача вводять у передісторію подій за допомогою формату «сторіс» з Instagram.

Далі на сцені з'являються Макбет й леді Макбет. Їхні діалоги та монологи перемежуються вкрапленнями прощів у вигляді випусків новин, діалогами побічних персонажів – як проєкцій цих персонажів на екран тощо. І все це приправлене цікавими світловими ефектами, що підкреслюють драматичність ситуації. Сам сюжет розвивається згідно з оригіналом, однак саме за рахунок вкраплення нинішніх засобів комунікацій він поєднується із сьогоденням.

Загалом, за словами Миколи Бичука, сюжет так чи інакше перегукується з притаманними й нашому часу історіями. А формат вистави лише з двома акторами обрали, бо хотілося зробити акцент саме на їхніх переживаннях. Показати, до чого вони готові дійти та які емоції переживають унаслідок своїх дій. Тих же персонажів, без яких сюжет буде неповним, провисне, винесли у проєкції, в ролики випусків новин.

Що можна сказати? П'єса Шекспіра складна для виконання та нелегка для сприйняття. А тут маємо спробу подати згаданий твір у новому форматі – в одну дію та удвох на сцені. Ризиковано? Звісно. Можуть бути недоліки, як-от затягування деяких сюжетних моментів. Однак це – прем'єра. Актори, сценарист і режисер, маючи відгуки глядачів, допрацюють виставу. Більшою ж мірою вона таки викликає емоційний відгук, що є доброю ознакою, котра свідчить про успіх. Також укотре відзначу, що цікавими є технічні ходи, використані для вкраплення важливих сюжетних моментів. Навіть те, як показано смерті персонажів п'єси (поява на екрані й перекреслювання червоною смугою їхніх імен), змушує віддати належне авторам ідеї.

На мою думку, виставу складно сприймати тим, хто не знайомий із твором, адже це скорочена версія. Ще важче сприймуть її ті, хто прийшов на неї, бо це «модно». Йдеться не про те, сподобається чи не сподобається, а – чи зрозуміє людина сюжет і посліл, який іде зі сцени. Якщо ж ви поціновувач драматургії, то завітати на «Макбет-17» вам варто, аби внести певне розмаїття у свій глядацький досвід, отримати певну естетичну насолоду та, врешті, самостійно визначити, чи до вподоби вам таке прочитання класики.

мистецька хроніка

«Таємниця»

В одному з кінотеатрів Чернігова відбулась прем'єра фільму «Таємниця» (режисер Євген Сидоренко, автор ідеї та виконавець головної ролі Микола Бичук). В основі – п'єса «Беатріче Коцюбинського» чернігівського письменника Анатолія Покришня. Йдеться про стосунки Михайла Коцюбинського та Олександри Аплаксіної. У стрічці задіяні актори чернігівських театрів.

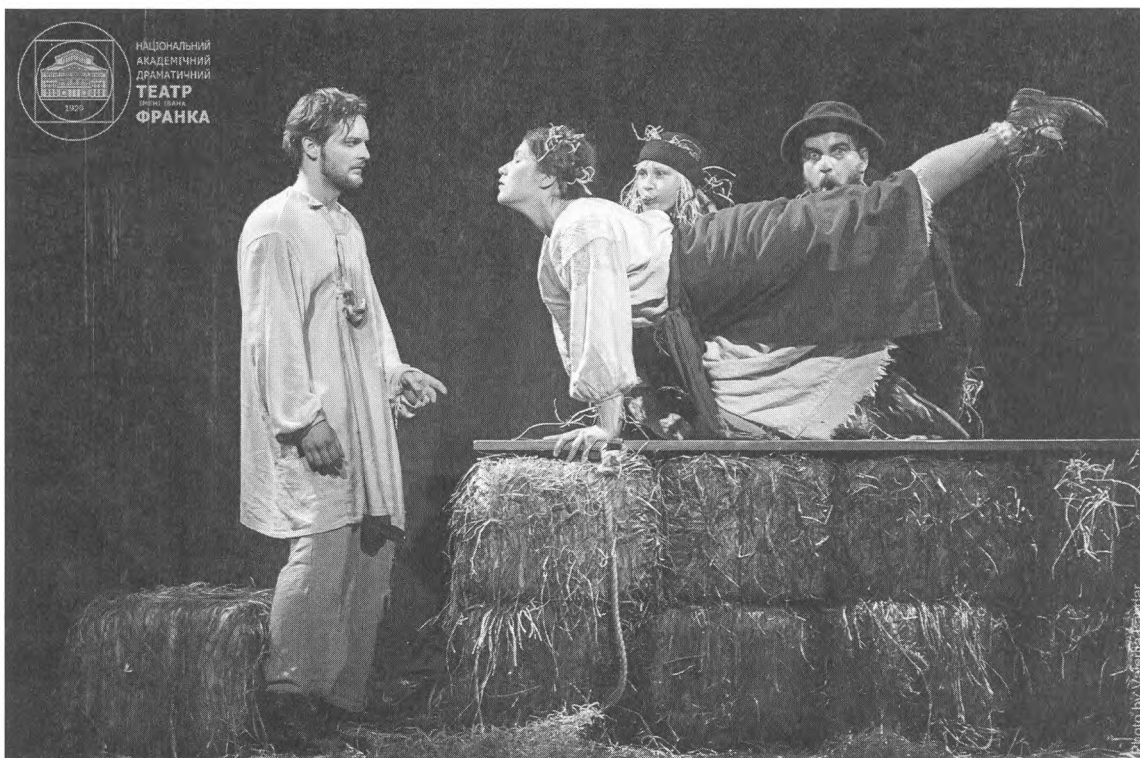
Історія «СОЛОМ'ЯНОГО» КОХАННЯ

Вікторія Котенок

У Національному театрі імені І. Франка – активне омолодження колективу. До трупи влилося чимало молодих талановитих акторів (Іван Шаран, Віталій Ажнов, Христина Федорак, Павло Шпегун, Олександр Бегма, Ганна Снігур-Храмцова та ін.), на постановки запрошують молодих режисерів. Зокрема, на Камерній сцені йдуть уже три вистави Давида Петросяна («Земля», «Війна» і «Буна»), а свіжу прем'єру минулого сезону – «Лимерівну» за однойменною п'єсою Панаса Мирного – випустив Іван Уривський.

Дебютував Іван ще студентом на сцені Київського театру «Золоті ворота» («Дядя Ваня» Антона Чехова, «Украдене щастя» Івана Франка, «Олеся. Забута історія кохання» Олександра Купріна), здобувши кілька премій. Нині він працює головним режисером Одеського українського музично-драматичного театру ім. В. Василька, в репертуарі якого вже п'ять його вистав: «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського, «Останній день літа» за п'єсою «Качине полювання» Олександра Вампілова, «Турандот» Карло Гоцці, «Одруження» Миколи Гоголя і «Великодушний рогоносець» Фернана Кроммелінка. Окрім того, в Одеському театрі ляльок уже два роки йде його «Олеся. Містифікація» за Купріним, а у Львівському театрі ім. Леся Курбаса – «ПереХресні стежки» Франка (у ролі Стальського – Олег Стефан). Цього року Уривський здобув грант від Президента України, став лауреатом Гран-прі Міжнародної асоціації митців GLORIA (Німеччина) і вітчизняної премії ім. Леся Курбаса.

Порівняно з іншими молодими режисерами, які здебільшого працюють із сучасними текстами, Іван віддає перевагу класичній драматургії та прозі. Зокрема українській, у якій ретельно вишукує ще невідкриті смисли і теми для діалогу з публікою. Режисер вважає, що найголовнішим у виставі є автор – саме його художній світ він намагається відкрити, розкодувати. І робить це завдяки оригінальній візуальній та пластичній концепції, при цьому даючи змогу акторам максимально проявити свої здібності та створити яскраві образи. А ще він переконаний, що вдало підібраний виконавський склад – це вже вагома частка успіху вистави. Цього йому вдалося досяг-

Сцена з вистави «Лимерівна». Режисер Іван Уривський.
Національний театр імені І. Франка.

ти в Театрі ім. І. Франка. Підібрані Уривським актори грають «Лимерівну» як цілісний ансамбль, у якому кожен перебуває на своєму місці й має власну сольну партію.

Олена Хохлаткіна постає в ролі Шкандибихи – заможної й жадібної міщанки, люблячої, але суворой матері та невдоволеної свекрухи. Свою партію актриса веде спокійно, холодно, майже монументально: в її образі відчувається якась неземна сила, владність, непохитність. Не жінка – кам'яна глиба. Кардинально протилежна Тетяна Міхіна в ролі Лимерихи. Її не одразу впізнаєш: у мішкватій сорочці та штанях, з коротким сивим волоссям, обвітраним обличчям і губами, набряками під очима; за пластикою м'яка й нестійка, наче перекотиполе рухається по сцені. Лише за голосом впізнаєш у цій «рослині» особу жіночої статі, хоча розумієш, що вона п'яниця. Лимериха, як і Шкандибиха, теж дуже любить свою дитину – доньку Наталку, але губить її долею своєю хворобливою залежністю від алкоголю і бажанням жити заможніше.

Марина Кошкіна і Павло Шпегун створили образи закоханих одне в одного Наталі і Василя – бідних, але вільних і щасливих душею. Наче два крила одного птаха, які поодиноці не можуть повноцінно існувати. Тому, щоб не загубити одне одного, вони на шії носять свистуниці, завдяки яким шебечуть – кличуть одне одного. Родину Кнурів – батька, матері Оришки і доньки Марусі – грають гротескно Дмитро Рибалевський, Ксенія Баша і Христина Федорак. Такі собі люди з соломи (абсолютно байдужі

до чужих почуттів чи переживань, пильно спостерігають за усіма, але беруть лише свій «город»). Дивуєшся, як у такій родині міг вирости волелюбний, добрий і радісний приймак Василь. Цілком імовірно, що він син якогось козака і йому генетично передалося все найкраще від батька. На відміну від Наталі, Маруся – ще та лисиця, яка заради своєї мети готова на підлість, зраду і брехню. Хоча прагнуть дівчата одного – Василевої любові.

Зовсім не однозначний образ Карпа, сина Шкандибихи, створив у «Лимерівні» Віталій Ажнов. Його зовнішність і типаж характерного героя ніби сприяють тому, щоб зіграти в цій ролі негідника, який зламав долі Наталі і Василя. Але ні... Режисер разом з актором повністю виправдали цього героя: він до безтями кохає Наталю, тому готовий заради шлюбу із нею на все. В його очах прочитується щирість та вірність почуттів, невимовна біль-туга за недосяжним, що часом так і хочеться його пожаліти й дати йому червоного півника-льодяника на паличці. Наталя з таким Карпом могла б стати щасливою... якби не його слабкодухість і щеняча покірність матері. Його драма в тому, що він не встиг до шлюбу подорослішати – стати чоловіком (очевидно, через брак батьківського виховання або через надмірну опіку матері), тому так і залишився маминим синочком, якого за непослух на гречку ставлять.

Загалом, жодного персонажа вистави Уривського не хочеться засуджувати чи назвати негативним героєм. Усіх по-різному загартовувала доля, тож цінності і прагнення

Олена Хохлаткіна і Віталій Ажнов у виставі «Лимерівна».

в них різні. Хоча бажання – бути щасливим – однакове. Утім, кожен бачить щастя по-своєму: хтось – у достатку, хтось – у горілці, хтось – у волі, хтось – у шлюбі, хтось – у взаємному коханні. І проблема в тому, що ніхто не хоче поступитися, тому виникає конфлікт між свободою і обов'язком (традицією), між коханням і ненавистю, між матеріальним і духовним світом, між старшим і молодим поколінням, між чуйністю і байдужістю, між новим і старим, між життям і смертю. Соціально-побутову драму Панаса Мирного Уривський інтерпретував як лірично-містичну історію кохання з філософськими змістами і трагічною розв'язкою.

Центральним сценографічним образом «Лимерівни» є солома – як символ порожнечі, чогось неживого, приреченості (художник Петро Богомазов). Вона, як напасть, залазить під одяг деяких героїв і змушує їх постійно чухатися (заздрощі родини Кнурів). Через неї з'являються блохи і воші, які викликають нестерпний свербіж (одержимість Карпа). Зібрана у тюки, перетворюється на достатки дому Шкандибенків. А ще тюки, наче хрести (гріхи і провини), які тягнуть на своїх плечах персонажі. З соломи – капелюх і корона у молодят на весіллі. Вона у виставі замінює і столи, й ліжка, й лавки, й стіни. Цієї соломи стає так багато, що саме в неї і обертається Наталя: її душа «висихає» і перетворюється на опудало з сина – Марену. За українськими обрядами саме таку сплітали перед 1 березням (коли прощалися з зимою) й у липні на Івана Купала. Її або розривали, або спалювали – це був ритуал умирання і воскресіння природи, викликання сонця, дощу, весни, врожаю, очищення людських душ від гріха. У виставі опудало залишається цілим, тож надії на дощ і на те, що виросте нова трава (тобто відбудеться переродження життя), немає: герої «висихають» внутрішньо і перетворюються на солом'яних чоловічків. Тому у фіналі починаєш задумуватися, наскільки реальною є показана історія? Може, це лише марення чи народна вигадка про події, які трапилися на сільському городі між солом'яними опудалами.

Чорнобильська шинель

Сергій Тримбач

З роками Чорнобильська катастрофа 1986 року трансформувалась у пам'яті українців на щось суто обрядово-поминальне. 26 квітня Президент України кудись там під'їжджає, іноді навіть у Зону, щось ї з кимось говорить, кладе квіти до пам'ятника загиблим пожежникам... І все, до наступної річниці.

Англо-американський мінісеріал «Чорнобиль» (телеканал НВО і британська телемережа SKY), показаний телеканалом «1+1» (а до того його побачили в Інтернеті, без найменших перешкод), здавалось би, мусив спокійно вписатись в от сю медитативно-меморіальну традицію сприйняття однієї з найбільших катастроф у світовій історії. А справив враження новітнього вибуху – на Чорнобильській АЕС знову «рвонуло», хоча й символічно. Чому і чи входило щось подібне у наміри тих, хто створював серіал? На перший погляд, наміри були куди скромнішими. Інакше навіщо запросили шведського музиканта, кліпмейкера і режисера Бу Йохана Ренка, відомого участю у творенні, скажімо, «Ходячих мертвих»? Щоби перевести реальну історію в площину цілком конкретних жанрових установок, які передбачають певні дистанційні забавки з часом і простором – так, ніби. Та й запрошення сценариста Крейга Мазіна («Дуже страшне кіно» та ін.) теж не свідчило на користь якихось серйозних планів.

І що ж у підсумку? «Ми, – заявив сценарист Мазін, – хотіли показати, що все це відбувається в Україні, яка натерпілась вторгнень із Заходу, геноциду зі Сходу і, якщо виключити останню війну в Донбасі і окупацію Криму, Чорнобиль був останнім злочином СРСР проти України». Сказано прямо й одверто, і власне, фільм саме про це: тогочасна держава, СРСР, остаточно випрозорила свою сутність, свою небезпечність для подальшого існування України й українців. Процес усвідомлення цього і стартував у квітні 1986-го, багато в чому такому усвідомленню сприяли і фільми українських кінематографістів, зняті в Чорнобилі і про Чорнобиль.

Скінчилось постановням нової Української держави, яка б, здавалось, мусила той досвід «загнати» в усі пори загальнонаціональної й особистісної пам'яті. Однак ж ми знаємо, ми бачимо: нічого подібного не трапилося, значною мірою ми продовжуємо жити не просто серед уламків СРСР, а й серед людей, які прагнуть з тих уламків знову склеїти нову клітку, хай навіть і «правильно» розфарбовану.

Можливо, ключові для розуміння фільму епізоди, пов'язані з подвигом трьох працівників АЕС: ризикуючи життям, вони відкрили доступ до величезних резервуарів